

La Fatarella

1 – La Fatarella (nucli antic)

El nucli antic de la Fatarella és una passejada pels carrers estrets i sinuosos de l'antic recinte emmurallat seguint un element arquitectònic característic del municipi: els perxes (trams de carrer coberts mitjançant embigats i arcades de pedra).

La passejada ens porta entre d'altres punts a la Capella de la Mare de Déu de la Misericòrdia, l'església de sant Andreu i Cal Sant, seu del Comanador de l'Ordre del Temple, tot trobant en el recorregut perxes, dovelles esculpides amb diferents símbols i inscripcions, antigues cases pairals, creus de terme i pedres misterioses, algunes de temples i d'altres d'origen desconegut.

2 – Església de Sant Andreu

El principal centre de culte està consagrat a Sant Andreu. La seva construcció es va iniciar al segle XVII, l'any 1628, i es tancà provisionalment a l'alçada de les trones pel 1631, data que trobem esculpida en una d'elles. El 1765 es reprenien les obres i l'any 1769 s'acabà l'església, data que recull l'escut de la façana principal.

L'interior és d'estil renaixentista amb elements del gòtic tardà a la volta.

Té una nau i capelles laterals. La façana principal és d'estil barroc i el campanar quadrangular, també renaixentista, es cobreix amb teules vidriades de color verd. El sostre encara conserva l'enllosat escalonat de pedra picada original.

3 – Ca la Carme de Feltret (Ca Balsebre)

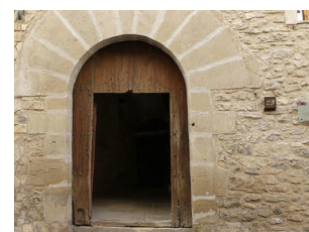
Te estructura gòtica i façana renaixentista. Abans ocupava el que ara son dues cases; però ja sabem que, antigament, les cases grans es repartien entre germans o bé, en èpoques difícils, es bescanviaven per diners i una altre casa més petita.

4 – Fundació el Solà (Cal Xico)

La Fundació el Solà és una entitat sense ànim de lucre que va ser creada l'octubre de 1999. La seva finalitat és contribuir a l'estudi, la conservació, el desenvolupament i la divulgació del patrimoni cultural, principalment de la Fatarella, però també de la Terra Alta i de les comarques veïnes de parla catalana, amb una atenció especial als sistemes de construcció en pedra en sec.

La seu és un edifici de 1726, situat al carrer Solà, al centre històric del poble. És una de les cases que formava part de la muralla que a l'edat mitjana i final del segle XVIII tancava el poble. Hi ha una part de nova construcció que dona al carrer Vall d'Estudi, on són instal·lats els serveis de la Fundació.

5 – Creu de Sant Joan

A la casa del costat de Cal Xico, observem la Creu de Sant Joan esculpida a la pedra de la façana.

La Fatarella

6 – Perxe de Ca Felip

De considerable longitud format per tres arcs de pedra. Els dos arcs dels extrems son apuntats i el del mig gairebé de mig punt. Les bigues de fusta es recolzen en els arcs en sentit longitudinal

7 – Perxe de Cal Gatet

Format per dos arcs de pedra un dels quals és apuntat i l'altre de Carpanell.

8 – Cal Filló

Datada el 1558.

9 – Perxe de Ca Polilla

Perxe format per bigues travesseres de fusta sense arcs.

10 – Creu de Terme

Cantonada Avinguda Catalunya amb carrer dels Molins.

11 – Font i abeurador

Situat entre el carrer de les Moreres i l'Avinguda Catalunya.

12 – Perxe de Ca Mosset

Antigament Perxe de Cal Bo. Està format per un arc de pedra de mig punt en un extrem, i a l'altra una biga de fusta. Constitueix l'únic portal que queda de l'antiga muralla.

La Fatarella

13 – Perxe de Ca la Nieves

Format per dos arcs de pedra, dos de mig punt i el del mig de carpanell.

14 – Cal Sant

Cal Sant és un edifici que antigament va ser la seu de l'ordre dels Templers. Es pensa que aquest habitatge era només una part d'un gran casalici que podria haver ocupat part del nucli antic del municipi i que estaria comunicat a través passadissos (formats pels actuals arcs dels carrers i d'altres a l'interior d'altres cases). Cal destacar de la façana els dos caps de pedra que sobresurten, que són dues bigues.

15 – Aurera

Construït l'any 1924 per membres del Partit Liberal, era el centre de reunió "d'esquerres". Fou finançat amb un préstec al banc i construït amb l'aportació de jornals per part dels simpatitzants amb la causa obrera. A la Fatarella, la República va proclamar-se des del balcó d'aquest edifici, posteriorment es va fer alguna reforma i el nom del local passà a ser el de "Societat-Obrera-Republicana-Federal". Al ser ocupat per les tropes franquistes, l'edifici va servir de cuina militar, amb magatzem i allotjament per la tropa. Després de la guerra va ser destinat a ser el local de la OJE (Organización Juvenil Española)

Actualment, ja remodelat, ofereix diversos espais a utilitzar, a la planta soterrani un local per la joventut, a la planta baixa estan les oficines d'entitats agràries, a la primera planta està el Punt TIC-Òmnia i a la segona planta l'Escola Municipal de Música. (Carrer del Forn, 4)

16 – Perxe de la Bufeta

Molt senzill fet per un embigat de fusta transversal.

17 – Creu de Terme

Al camí de Vilalba dels Arcs.

És a la part més baixa del pendent que fa el carrer Misericòrdia. Un indret que probablement era l'extrem sud del poble en temps medievals, vista que allí exactament els carrers agafen de manera evident l'aparença de nucli antic.

La creu, tal com es pot veure, no té la configuració habitual de les creus medievals, així que cal pensar que és més moderna. Sota hi té un cinturó amb l'escut de la vila per una banda, i un motiu vegetal d'olivers per les altres tres.

18 – Perxe de Ca Guirra

Dóna accés a un passatge interior.

19 – Perxe de Ca Belart

Està configurat per un parell d'arcs apuntats de pedra que serveixen per suportar bigues de fusta mitjançant mènsules de pedra, que al mateix temps reben les altres bigues que conformen el forjat. Al mig hi ha una altra biga creuada com a reforç.

A l'interior hi ha les restes d'una porta de mig punt dovellada, avui cegada.

La Fatarella

20 – Ca Pellisa i Perxe

Es tracta d'un edifici de planta baixa, dos pisos i golfes. Entre mitgeres i façana al c/ Alt. Tota la façana està arrebossada i emblanquinada. Presenta una socolada d'1,5 m d'alçada d'arrebossat.

A l'extrem dret de la façana existeix un perxe d'origen medieval que queda endinsat al mur lateral de l'edifici.

21 – Centre d'Interpretació "Internacionals a l'Ebre"

Aquest nou centre d'interpretació del Comebe pretén transmetre la importància que la participació internacional va tenir en el desenvolupament de la Guerra Civil i de la Batalla de l'Ebre i aborda la internacionalització del conflicte des de diverses perspectives (personals, organitzatives, militars).

El centre està dividit en tres àmbits:

ÀMBIT 1 Ràpida internacionalització i Europa en crisi.

ÀMBIT 2 Dimensions de la participació internacional

ÀMBIT 3 Pacte de Munic i final del conflicte

22 – Cooperativa Agrícola Sant Isidre

L'Agrícola Sant Isidre de la Fatarella, SCCL, és una societat cooperativa constituïda el 20 de Febrer de 1947 a La Fatarella; té el domicili social i fiscal al carrer Misericòrdia, 77 de La Fatarella-43781 (Tarragona) i desenvolupa l'activitat cooperativitzada principalment a la Terra Alta i a les comarques de Tarragona.

23-24-25 – Capella de la Mare de Déu de la Misericòrdia

La Capella de la Mare de Déu de la Misericòrdia és d'estil neoclàssic i destaca per l'ornamentació de la façana principal. A la seva vora trobem el mirador de la Terra Alta des d'on gaudim d'una magnífica vista panoràmica. De fet, en aquest indret es creu que hi havia una torre de vigilància musulmana que es coneixia com Fatarella, nomenclatura que va donar nom al poble.

Entre el 1789 i el 1793 es realitzen les obres d'un temple sumptuós (dirigides pel mestre Francesc Melet), tot el poble col·laborà amb el treball de peonatge, subministrament de materials i aliments per als obrers, picapedrers, paletes i escultors.

El 5 de novembre de 1951 acaba la restauració de l'edifici, parcialment derrocat, durant la Guerra Civil, un cop més amb l'esforç dels veïns del poble.

26 – Font dels Segurets

Situada a l'encreuamnet de les carreteres T-733 i T-7331

27 – Ermita de la Mare de Déu del Carme

Petita capelleta (s.XVIII) de planta rectangular i parets de mamposteria. La porta és de mig punt dovellada i per sobre d'ella hi ha un petit òcul. Té una petita espadanya de totxo i la campana és la punta d'una bomba. A la dovella clau de la porta hi ha la inscripció AE 1786 Compte.

Tant l'interior com l'exterior estan emblanquinats, i no consta cap dada del tècnic que s'encarregava de la seva restauració.

La Fatarella

28 – La Casa Ecològica

La seua situació ja és privilegiada. Amb el poble de La Fatarella al davant mateix i un entorn on s'hi respira a ple pulmó, la Casa Ecològica no és només un bon restaurant on anar a menjar, sinó que, a més, és tot un exemple d'arquitectura integrada al paisatge. Sense oblidar que ofereix, al mateix temps, servei d'habitacions i compta amb un bonic i cuidat alberg per si no en tens prou amb un dia per la Terra Alta (que ja et diem ara, que és del tot insuficient!)

Només veure'l des de fora, ja es veu que no és un edifici qualsevol. Les plaques solars que el resguarden, la pedra en sec, el toxo rústic i els murs trombe (fets amb pissarra), ja fan intuir que s'hi amaga alguna cosa. I és que la Casa Ecològica de La Fatarella neix amb l'objectiu d'aprofitar al màxim els recursos naturals, construïda amb criteris de sostenibilitat, i on la pedra, la fusta i la llum són els elements protagonistes de l'espai.

29 – Font de Sant Joan

Font que té dos sortidors a l'interior d'una gran arcada de mig punt. La font queda rematada a la part superior per una cornisa motllurada. Damunt de la font hi ha una fornícula amb una estatueta de Sant Joan. La font pertany, probablement, a una construcció popular dels segles XVI-XVII.

Originàriament abastia d'aigua el poble. A la vora es conserven els antics rentadors públics.

30 – Ermita de Sant Pau

Capella de mides molt reduïdes i planta rectangular amb coberta de teula a dos vessants. Feta de mamposteria poc treballada, no té finestres. La porta és de mig punt dovellada amb brancals lleugerament motllurats. A la dovella clau veiem el relleu d'una palmera i la data 1782; a la part superior hi ha un òcul fet amb dos peces de pedra.

31 – Font de Bingaubó

Font que, juntament amb la Font de Sant Joan i la Font dels Segurets, abastia d'aigua el poble.

S'hi accedeix per un camí alquitranat que surt de la carretera vella de la Fatarella. A l'entrada del camí hi ha una senyal de la ruta de la Pau. Un cop s'acaba la baixada pavimentada, s'ha d'agafar un camí de terra a mà esquerra i la font es troba a pocs metres.

La font s'insereix a l'interior d'un arc de mig punt adovellat. Tenia un baci amb un sobreixidor cap a uns abeuradors pels animals.

32 – Espai Històric "les Deves"

La posició de les Deves forma part de la xarxa de protecció del poble de la Fatarella. El refugi que encara es conserva el construeixen els soldats de la posició i l'utilitzen com a cambra per a dormir i lloc de resguard. Damunt del refugi s'hi pot veure part de la línia de trinxera, de la qual és ressenyable la seva forma de ziga-zaga que permet reduir l'efecte dels obusos enemics i facilita la defensa. Originàriament tenia prop de 180 cm de profunditat, encara que els efectes de la sedimentació n'han reduït la fondària a les mides actuals.

La Fatarella

33 – Memorial de les Camposines

Aquest espai s'ha concebut com un monument a tots aquells que van participar en la batalla, sense distincions d'ideologies o bàndols, per tal de superar la fractura social que comportà la Guerra Civil i que es va perpetuar a través dels nombrosos monuments que, al llarg dels anys, els representants d'un i altre bàndol van anar erigint a diferents punts del territori.

En segon lloc, l'espai acull l'ossera, un espai restringit al públic, on es dipositaran les despulles dels combatents que, encara avui dia, resten enterrades en diferents punts del territori, tant als barrancs i serralades com a les terres de conreu.

34 – Ermita de Sant Bartomeu

L'església L'ermita de Sant Bartomeu es troba en el que queda de la població de Les Camposines.

Situada en un petit turó, orientada a l'est, fou construïda a principis del s.XIII. És una construcció d'origen templar, ja que així ens ho indiquen algunes de les seves característiques arquitectòniques i el sant a qui s'ha dedicat l'ermita, Sant Bertomeu era un sant de devoció templera.

Església d'una nau de planta rectangular, 9 arcs apuntats molt gruixuts i molt junts. La façana presenta una portalada simple amb arc de mig punt adovellat, per sobre d'ella, tres petites ménsules i una petita espadanya. Al seu interior hi ha un petit altar i compta amb dos fileres de cinc bancs per costat.

35 – Ermita de Sant Francesc

Ermita de mamposteria excepte la façana de carreus. Planta rectangular amb un transepte d'on s'alça una cúpula. Amb poques finestres i de reduïdes dimensions, coberta de teulada a doble vessant menys la cúpula que és a quatre vessants. Façana amb portalada de mig punt, cosetons i brancals motllurats, té un òcul i s'acaba amb un frontó triangular emmarcat per línies de totxo i una espadanya. A la pedra clau de la portalada hi ha la data de 1700 sota l'escut de la Fatarella. La ermita està situada a dotze quilòmetres de la Fatarella.

A 100 metres abans d'arribar hi ha una capelleta amb una Mare de Déu vestida de blau cel amb una túnica marró i una corona.

35 – Font de Sant Francesc

Font amb dos sortidors. La part superior està decorada amb un frontís triangular i al centre hi ha en ceràmica l'escut de la Fatarella. A la part superior d'aquest frontís s'alça un pedestal i finalment una creu. Al centre del pedestal hi ha una ceràmica de Sant Francisco. Més amunt, a l'esquerra de la creu, un carreu indica la data de 1978. Al costat dels sortidors hi ha dos bancs de pedra per asseure's.

La Fatarella

– Pedra en sec

Un dels trets més singulars de la Fatarella són les construccions de pedra en sec.

Una construcció molt comuna de pedra en sec són les cabanes (adossada normalment al marge d'una feixa o un bancal, amb una coberta de volta de mig punt, tota de pedra, que pot arrencar de terra o d'unes parets laterals de poca alçada, anomenades peus).

Al damunt de la volta, s'acostumava a posar una abeurada de calç o argamassa per donar més solidesa i impermeabilitat a la volta; després es tapiava amb terra argilosa per tal que l'aigua no es colés entre les pedres i s'hi plantava giribaus o safrà per fixar-la.

S'utilitzaven com a aixopluc, magatzem per a guardar les eines, i per assecar el fruit.

– Perxes

Són trams de carrer coberts mitjançant embigats amb arcades de pedra que es van formar al créixer les cases damunt dels carrers.

– Sénies (Sínies)

Les sénies de l'entorn de la riera; mitjançant les seves rodes que eleven l'aigua necessària per regar l'horta.

Informació trobada a:

<http://www.lafatarella.cat/>;

<http://www.fundacioelsola.org/>;

<http://www.diputaciodelataragona.cat/>;

<https://surtdecasa.cat/>;

<http://www.ebreactiu.cat/>;

<https://www.festacatalunya.cat/>;

<http://www.terra-alta.org/>;

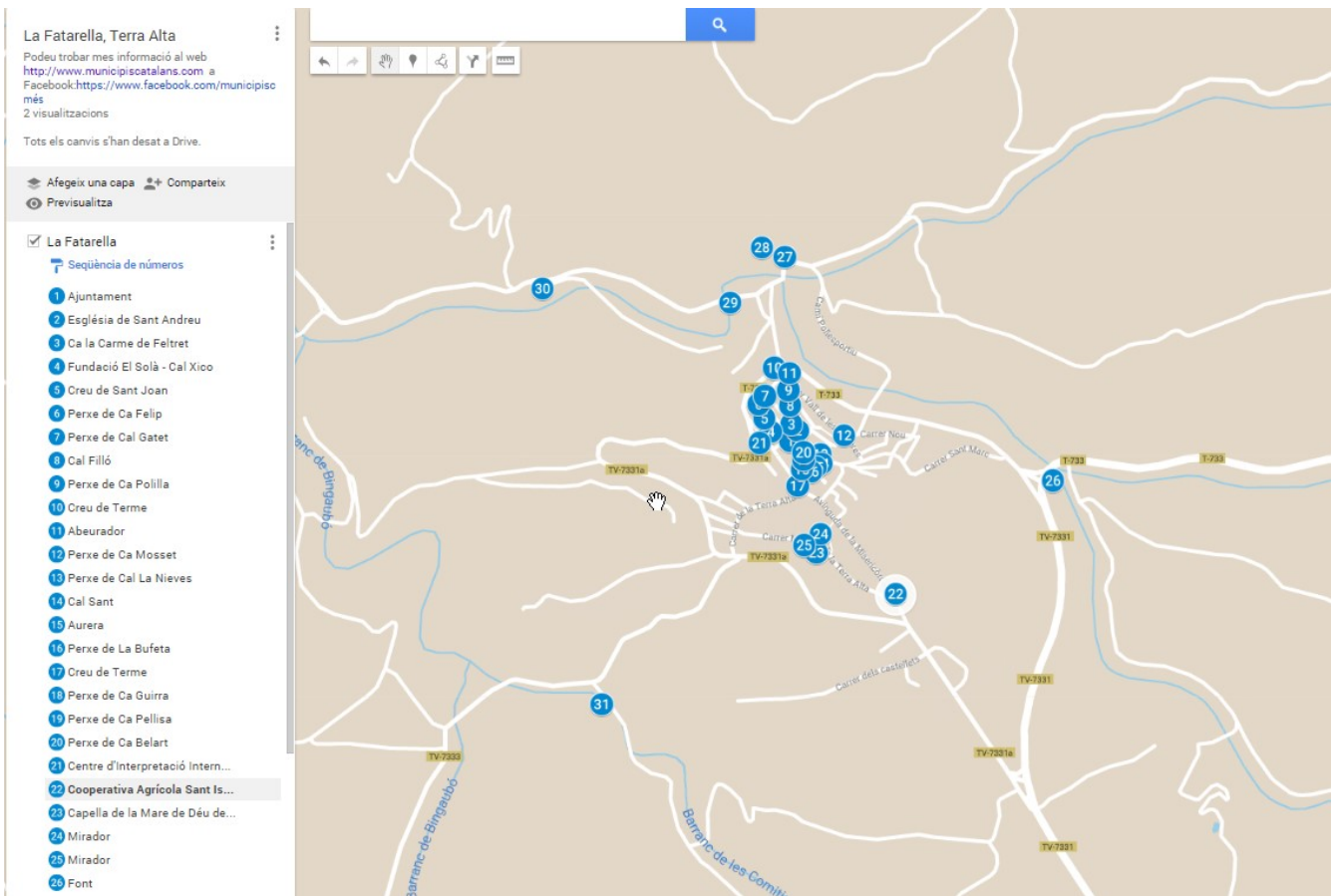
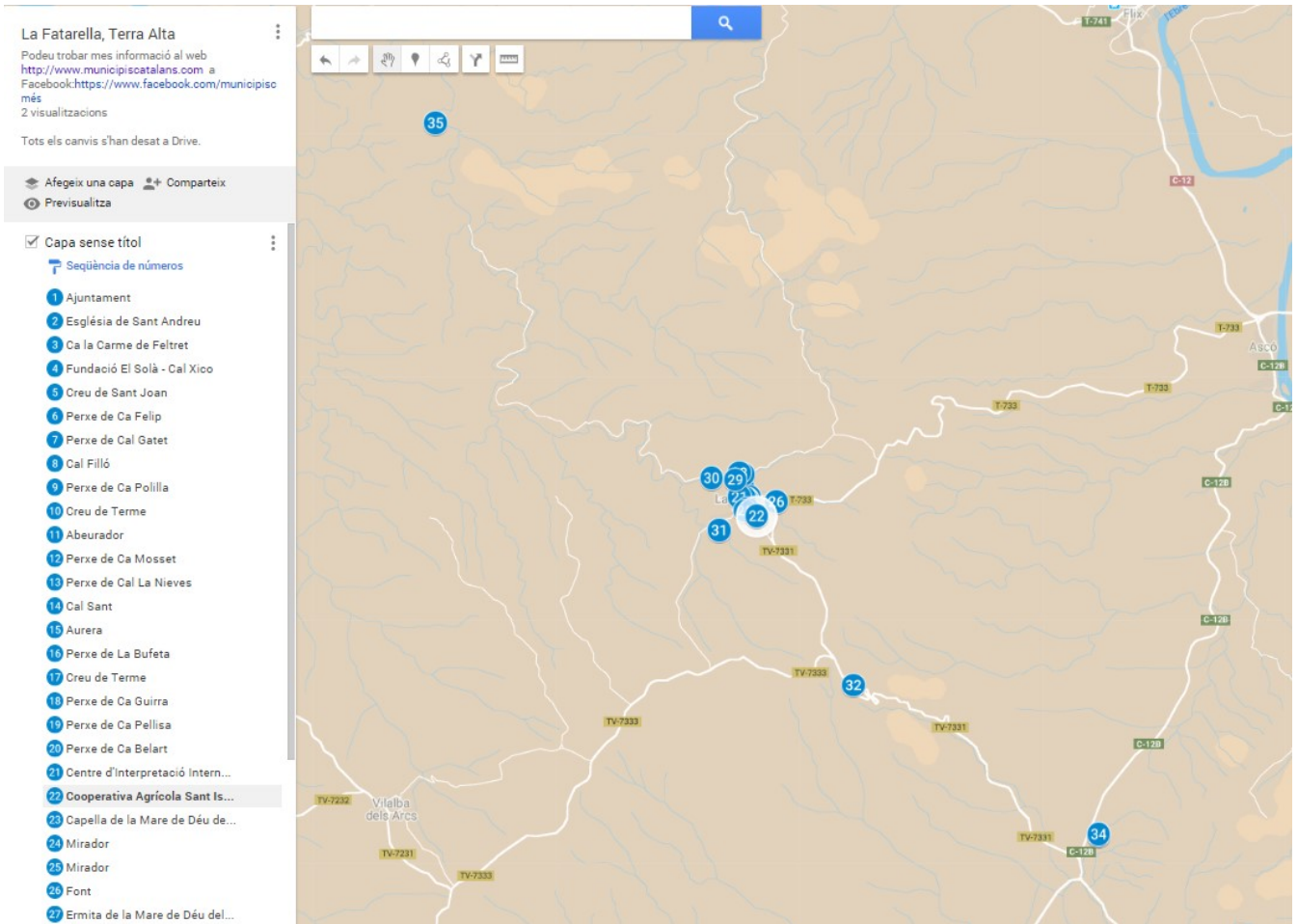
<http://invarquit.cultura.gencat.cat/>;

<http://creusdeterme.blogspot.com/>; <http://ca.wikipedia.org/>;

Enllaç mapa punts d'interès:

<https://drive.google.com/open?id=1yxR8PcoAhvJ6qpk6sjdwIariqRgvg-v-&usp=sharing>

La Fatarella

La Fatarella

Ruta de les Sènies:

3

1

Ruta de les Sènies

CARACTERÍSTIQUES

Tipus d'itinerari
circuit tancat
Quilòmetres
totsals **2,8 km**
Punt de sortida
Font de Sant Joan
Desnivell **60 m**
Mitjà transport
a peu o en bicicleta
Temps aproximat
2 hores, a peu
45 min, en bicicleta
Dificultat **baixa**

La ruta ens porta a fer un tomb per un paisatge rural força atractiu, on els conreus de secà de la muntanya alternen amb petites hortes de regadiu situades en el fons de la vall i amb clapes de vegetació natural que apareixen de tant en tant. Aquest mosaic d'aprofitament agrícola a l'entorn del poble és una mostra de com l'activitat humana pot ser compatible amb la conservació de l'entorn, i garanteix una bona gestió dels recursos naturals.

Les construccions de pedra en sec, sobretot els marges i cabanes, hi són presents en tot moment, de la mateixa manera que a la resta de terme de la Fatarella. Però aquí ens crida l'atenció la presència d'altres elements constructius: les sènies de l'entorn de la riera. Aquestes sènies han estat les peces clau per realitzar el conreu de regadiu en aquesta zona, ja que han permès un aprofitament extensiu de l'aigua subterrània de la riera; mitjançant les seves rodes que eleven l'aigua necessària per regar l'horta.

El recorregut està expressament dissenyat perquè els que viatgeu en família conegueu l'entorn de la Fatarella mitjançant una tranquil·la passejada, ja que és un itinerari molt curt i de baixa dificultat. El seu trajecte enllaça dos dels altres itineraris locals: la Ruta de Sant Francisco-els Miradors i la Ruta de la Pau, les quals us convidem també a realitzar.

Km0 Sortim de la font de Sant Joan, del s. XVI o XVII. Aquesta font antigament abastava el poble d'aigua, juntament amb la de Segurets i la de Bincaubó. Observem a través de la reixa la mina que alimenta la font, i al seu entorn els abeuradors d'animals i rentadors de roba.

200 Ens trobem amb les restes de dos molins que aprofitaven la força de l'aigua que transcorre per la vall de Sant Francisco. El primer és el molí d'Agustí (1), un molí fariner que va funcionar fins el 1918. El segon és el molí de Balitre, antic molí d'oli.

2

La Fatarella

400 Arribem a la petita ermita de Sant Pau, que data del 1782. Està construïda amb pedra del país, té una planta rectangular i coberta de teula a dues vessants. La porta és adovellada amb brancals lleugerament motllurats.

900 A la nostra esquerra surt un camí. L'agafem, deixant a la dreta la Ruta de Sant Francisco-els Miradors.

1.000 Bifurcació de camins. Anem pel que queda a la nostra esquerra. Podem observar l'abundància de construccions de pedra en sec **(2)** en el nostre entorn. Aquestes construccions s'han realitzat amb la pedra calcària de la zona, sense utilitzar cap material d'unió.

1.150 A la nostra esquerra, distribuïdes en el fons de la vall, podem veure diverses de les sènies **(3)** que eleven l'aigua de la riera per regar les hortes i que donen nom a la ruta.

1.400 Encreuament de camins. Continuem pel de la dreta

1.450 A la nostra esquerra, en un pla inferior, podem observar la sènia de Ramonet **(4)** i el mas de la seva vora **(5)**, habitatge agrícola característic de dos pisos amb edificacions annexes, singular per la seva balconada.

1.900 Encreuament de camins. Deixem el camí de terra i n'agafem un altre d'asfaltat, en direcció a l'esquerra. A la dreta queda la cabana de la Verneta **(6)**, ornada per una escultura que forma part de la Ruta d'Art al Ras **(7)**.

2.100 Bifurcació del camí. En aquest punt enllacem amb la Ruta de la Pau. Anem a l'esquerra, per l'antic camí de la Fatarella a Corbera d'Ebre, en direcció a la Fatarella.

2.400 A la nostra dreta, a uns 40 m, es troba la font de Bingaubó. La font es troba dins una volta adovellada de mig punt i presenta uns abeuradors annexos i safareigs.

2.800 Acompanyats per altes margenes de pedra en sec, entrem al poble per la costa de Bingaubó, i finalitzem ¹¹

La Fatarella

Rute per el centre:

La Fatarella té uns carrers irregulars i sinuosos, que presenten un element arquitectònic característic: els perxes, trams de carrer coberts mitjançant embigats i arcades de pedra que uneixen varies cases. Recorrent els carrers seguint aquest itinerari coneixerem millor el poble i part de la seva història.

Els orígens de la Fatarella són medievals, com podem veure en les façanes de moltes cases, les quals tenen portalades de pedra on hi ha dovelles esculpides amb diferents símbols i inscripcions.

Durant l'Edat Mitjana la vila es trobava emmurallada, per oferir protecció als seus habitants, sobretot enfront els bandolers i els llops. La muralla que la tancava estava formada aprofitant les parets de les mateixes cases, que tenen entre 80 i 120 cm d'amplada, i per portals d'accés al poble, que s'obrien en sortir el sol i es tancaven a la seva posta.

Aquest sistema defensiu continuà fins ben entrat el segle XVII, quan el gran creixement de la població obligà a construir fora del recinte emmurallat. Avui en dia encara podem veure vestigis d'aquestes muralles i podem deduir la ubicació de les portes d'accés al recinte emmurallat.

Malgrat l'origen medieval de la població, sembla ser que els inicis del poblament a la Fatarella provenen d'una torre de vigilància musulmana. Aquesta es trobava en l'indret on actualment hi ha la capella de la Mare de Déu de la Misericòrdia, i del seu nom àrab "fatorella" en podria derivar el nom de la població, tot i que hi ha altres teories etimològiques. De restes de la torre no en queden, però en pujar al mirador de la Terra Alta comprovarem la magnífica vista panoràmica que es divisa des d'aquest indret, i de l'abast del control del territori que des d'allí es realitzava.

La Fatarella

CARACTERÍSTIQUES

Tipus d'itinerari:

circuit tancat

Quilòmetres totals:

1,35

Punt de sortida:

Plaça de l'Església

Desnivell:

inferior a 100 m

Mitjà transport:

a peu

Temps aproximat:

1 hora

Dificultat:

baixa

Recorregut de l'itinerari

Plaça de l'Església. Veiem **l'Església renaixentista de Sant Andreu (1)**, del s. XVII, de la qual destaca la seva façana barroca del 1769. En front trobem **ca la Carne de Feltret (2)**, antigament Ca Balsebre. Es tracta d'una construcció civil senyorial, d'estructura gòtica, amb façana de carreus, d'estil renaixentista. Per la dreta de l'Església accedim a la Plaça Major, nucli del poble i un dels racons amb més encant. Sortim de la plaça pel carrer Solà, situat a l'esquerra de **l'Ajuntament (3)**.

A la nostra esquerra, al núm. 23, es troba **Cal Xico (4)**, de 1726. Aquesta casa formava part de la muralla que tancava el poble. Actualment és la seu de la Fundació el Solà (a la qual s'hi accedeix pel carrer de baix).

A l'esquerra, esculpida en la pedra d'una casa, veiem **la Creu de Sant Joan (5)**. Es situa vora el lloc on antigament es trobava una de les portes d'accés a la vila de la que no en queda cap vestigi.

Passem per sota de **Perxe de ca Felip (6)**, de considerable longitud, que està format per tres arcs de pedra. Els dos arcs dels extrems són apuntats i el del mig gairebé de mig punt. Les bigues de fusta es recolzen en els arcs en sentit longitudinal.

Anem a la dreta pel carrer de la Font.

Creuem el **Perxe de cal Gatet (7)**, format per dos arcs de pedra, un dels quals és apuntat i l'altre de carpanell.

Anem a la dreta pel carrer del Forn, continuem un tram per aquest carrer i, de seguida que podem, girarem a l'esquerra agafant la baixada del Forn.

A la nostra esquerra, en el núm. 3 de la baixada del Forn, veiem **Cal Fillo (8)**, amb una portalada de 1588.

Al final del carrer girem a l'esquerra, pel carrer Santa Ubaldesca.

Passem per sota el **Perxe de Polilla (9)**.

Es tracta d'un perxe embigat, format per bigues travesseres de fusta, sense arcs.

Continuem recte fins trobar un altre cap el carrer de la Font.

Ens trobem en el lloc on es situava una de les portes de l'antiga muralla que no es conserva. Enfront tenim una creu de terme que representa el bordó de Sant Francisco, que és una canya decorada amb un enramat. El bordó és el pal dels pelegrins de la romeria a l'ermita de Sant Francisco, en podem trobar a la majoria dels balcons del poble.

La Fatarella

Girem a la dreta pel carrer Vall de les Moreres. Abans observem l'**abeurador** amb una font en un dels extrems que ens queda enfront. Continuem pel carrer Vall de les Moreres.

Girem a la dreta i ens trobem amb el **perxe de ca Mosset (10)** (antigament Perxe de cal Bo). Aquest perxe està format per un arc de pedra de mig punt en un extrem, i en l'altre una biga de fusta. Constitueix l'**únic portal que queda de l'antiga muralla**.

Seguim recte pel carrer de Baix. Tornem a la dreta i tot seguit pugem per unes escales a la dreta.

11

A la nostra dreta, en el núm. 14 del carrer Sant Andreu, es troba **Cal Sant (12)**. Aquest edifici es coneix per les seves màscares, ja que presenta en la seva façana dos carreus esculpits en forma de cara. La casa fou la seu del comandador de l'Orde del Temple. Continuem recte.

9

Passem pel **perxe de ca la Nieves (11)**, format per tres arcs de pedra, dos de mig punt i un de carpanell.

Girem de seguida a l'esquerra, agafant el carrer Sant Andreu.

Continuem recte pel carrer Sant Andreu. Deixem a l'esquerra el carrer Prades, on s'ubicava una de les portes d'entrada a la ciutat emmurallada.

12

Sortim pel que havia estat una porta de l'antiga ciutat emmurallada a l'alçada de la Plaça del Frontó. Girem a l'esquerra per l'Av. Misericòrdia.

A l'esquerra trobem **la Cooperativa Agrícola Sant Isidre (13)**. Una mica més avant, a la nostra dreta, es troba **la bàscula i un abeurador**.

Girem a la dreta abans de la bàscula, agafant el carrer Mirador de la Terra Alta.

Entrem en l'entorn de la **capella de la Mare de Déu de la Misericòrdia (14)**. En aquest indret es creu que la primera construcció que existí fou una torre de vigilància musulmana, utilitzada per controlar els terrenys que des de aquí es dividien, al costat de la qual s'hauria anat edificant el poble.

14

La capella actual, construïda sobre l'antiga torre, és d'estil barroc, del s.XVIII i en destaca la seva façana principal. Des del **mirador de la Terra Alta (15)**, a la seva vora, observem la magnífica vista panoràmica.

Baixem per unes escales que ens porten a l'Av. Misericòrdia i girem a ma esquerra, per on havíem vingut.

Ens trobem de nou a la Plaça del Frontó a l'alçada on es trobava la porta de l'antiga muralla.

Observem **la creu de terme existent**, i entrem de nou en l'antic recinte emmurallat pel carrer Sant Andreu.

Anem a l'esquerra pel carrer Alt, passant per sota el **perxe de la Bufeta (16)**.

Aquest senzill perxe està fet per un embigat de fusta transversal.

A la nostra dreta queda el **perxe de ca Guirra (17)**, que dona accés a un passatge interior. És tracta d'un petit perxe format per un embigat

19

traversar amb fusta.

A la nostra dreta queda el **perxe de ca Pellisa (18)**, incorporat a la casa pairal, de 1679, que també dona a un passatge interior. Aquest petit perxe està format per un arc apuntat parcial en un extrem i una biga de fusta en l'altre, que suporten bigues longitudinals.

Passem per sota el **perxe de ca Belart (19)**, format per dos arcs de pedra apuntats i bigues de fusta transversals que en sostenen d'altres de longitudinals. Tornem a estar a la plaça Major, on acabem el nostre itinerari.

